

در همایش مشاوران مدارس چه گذشت؟

اقدام پژوهی

گام مؤثر مشاوران مدارس

آرزو پاک

ارتباط دوسویه؛ مهم‌ترین خواسته نشریه رشد از مشاوران مدارس

سرکار خانم «نرگس نفر» سردبیر فصل‌نامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی رشد مشاور مدرسه، با حضور در نخستین میزگرد مشترک مجله رشد با مجریان پروژه‌های منتخب منطقه ۱۶، برقراری ارتباط متقابل میان نشریه و مشاوران را یکی از اصلی‌ترین اهداف نشریه دانست و افزود: «فصل‌نامه رشد مشاور جهت کمک به شرایط مشاوران ترتیب داده شده است.»

وی با اشاره به تنوع نشریات رشد آموزشی، اظهار داشت: «از ۳۲ نشریه منتشر شده از سوی رشد (دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی)، بخشی به دانش‌آموزان اختصاص دارد و بخش دیگر مربوط به بزرگسالان است که آن نیز به دو گروه تخصصی و عمومی تقسیم شده است.»

«نفر» از رشد مشاور، به‌عنوان نشریه‌ای تخصصی در زمینه علوم انسانی کاربردی و سازگار با مبانی دینی‌مان یاد کرد که با انتشار ۲۸

«همایش اقدام‌پژوهی مشاوران و همیاری در مهارت‌افزایی دانش‌آموزان در منطقه ۱۶ آموزش و پرورش» در حالی برگزار شد که دست‌اندر کاران برپایی آن، به‌ویژه مشاوران، بر ضرورت ارائه خدمات مشاوره‌ای در همه دوره‌های تحصیلی و اهمیت نقش زبندگان این رشته در آموزش و پرورش بیش از هر زمان تأکید کردند.

در همایش مذکور که با حضور دست‌اندر کاران فصل‌نامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی رشد مشاور مدرسه و معاونان پرورشی و تربیت‌بدنی، کارشناسان بهداشت و سلامت، تربیت‌بدنی، فرهنگی و هنری، انجمن اولیا و مربیان، کارشناسان پژوهش و مشاوره و اعضای هسته‌های مشاوره، مدیران و مشاوران عضو گروه‌های کاری و معلمان پژوهنده آموزش و پرورش منطقه ۱۶ تهران و برخی مدیران و کارشناسان اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران در تاریخ ۲۶ تیرماه امسال در تالار اجتماعات مجتمع شریعتی منطقه ۱۶ تهران برگزار شد، اقدامات تخصصی مشاوران و مدیران پیشرو در قالب «پروژه‌های گروه‌های کاری مدارس هدف» مورد توجه قرار گرفت.

یکی از اصلی‌ترین اهداف نشریه، برقراری ارتباط متقابل میان رشد مشاور و مشاوران است

با انجام دادن پژوهش است که می‌توان مهارت‌افزایی دانش‌آموزان را ارتقا داد و آنان را از انواع آسیب‌ها در امان نگه داشت

شماره، هشتمین سال انتشار خود را پشت‌سر می‌گذارد وی افزود: ساختار نشریه رشد مشاور، بر مبنای نیاز مشاوران و شرح وظایف آنان و نقش‌گذاری‌شان در مدارس تعریف شده است. در این نشریه موضوعات خانواده، گروه و راهبردهای مشاوره براساس نقدهای داخلی بر مبنای اصول ارزشی اسلامی و فرهنگ ویژه خودی مورد تجدیدنظر قرار می‌گیرد و تمامی مطالب در جهت تأمین نیاز مخاطبان و نظرسنجی دقیق در مجله گنجانده می‌شود. تمامی افراد تحریریه نیز خود به‌طور مستقیم با مسائل تربیتی و مشاوره درگیرند.

وی با اشاره به درخواست‌های متعدد رشد مبنی بر ارتباط دوسویه با مدارس در خصوص افزایش هم‌اندیشی و تبادل نظر، ادامه داد: «برای آگاهی از شرایط کنونی مدارس بسیار مشتاقیم.»

«نفر» در بخش دیگری از سخنانش با اشاره به اینکه تمام مطالب نشریه، برگرفته از شرایط بومی و تحقیقات بین‌المللی است، افزود: «برای این مهم، حتی از پایان نامه‌ها نیز بهره گرفته‌ایم و درصد غنی‌سازی مسائل و مباحث آموزشی هستیم تا برخی از خلأهای آن را برطرف سازیم و از این طریق به هوبیتی که شایسته نشریه است، دست یابیم.»

وی، با توضیح اینکه درج گزارش‌های متنوع از مدارس یکی از اهداف رشد مشاور است، افزود: «با درج مقالات و جلوگیری از یک‌سونگری می‌توانیم به‌گونه‌ای برای دست‌اندرکاران ایجاد انگیزه کنیم که حتی شهرستان‌های دور و نزدیک نیز بیش از این، از این نشریه استقبال کنند.»

پژوهش‌های معتبری که در سطح بین‌الملل قابلیت انتشار دارند

«حسین سلیمی بجستانی»، دکترای روان‌شناسی و عضو هیئت تحریریه رشد مشاور نیز در این میزگرد، ضمن اظهار امیدواری مبنی بر حضور دست‌کم یک نفر از مشاوران هر منطقه آموزش و پرورش در گردهمایی‌های آینده، تصریح کرد: «حاضران در جلسه باید به این مهم توجه داشته باشند که از نظر آنان چه مسائلی بهتر است به‌طور جدی‌تر

در نشریه رشد مشاور درج شود که نیاز روز نیز باشد.»

«محمدحسین سالاری‌فر»، دکتر روان‌شناس و از دیگر اعضای تحریریه رشد مشاور با اشاره به برخی از پژوهش‌های مشاوران مدارس، از پیگیری نبودن آنان نسبت به موضوعات مطروحه‌شان به‌عنوان تنها ضعف تحقیقات صورت گرفته یاد کرد و گفت: «برای اطمینان بیشتر از نتایج، جامعه آماری تحقیقات می‌توانست در سطح گسترده‌تری انجام شود.»

وی با اظهار خرسندی از اقدامات پژوهشی مشاوران اظهار داشت: «برخی از دستاوردهای این حوزه، به‌گونه‌ای معتبر و قابل اطمینان است که در سطح بین‌المللی امکان چاپ دارد.»

«سالاری‌فر» ادامه داد: «بهتر است کاری که در سطح مدارس انجام می‌شود، به انتشار برسد؛ زیرا درج پژوهش‌ها در نشریه رشد یک ضرورت است.»

تحول در حوزه پژوهش، جزو اهداف متعالی نظام آموزشی کشور است.

آزمون و خطا در عرصه تربیت ضررهایی جبران‌ناپذیر دارد و تنها به کمک پژوهش و با استفاده از نظر تخصصی استادان و کارشناسان زبده می‌توان از عهده تعلیم و تربیت دانش‌آموزان برآمد

پژوهش در آموزش و پرورش مورد توجه جدی قرار نگیرد، بسیاری از اقدامات در قالب نظر باقی خواهند ماند.»

وی با اشاره به اینکه ارتقای پژوهش در آموزش و پرورش امری ضروری است، افزود: «از طریق همین پژوهش‌هاست که می‌توان مهارت‌ها را در دانش‌آموزان ارتقا داد و به آن‌ها کمک کرد تا از انواع آسیب‌ها در امان بمانند.»

«اعلایی» از معلمان به عنوان درآشنایان حوزه تربیت یاد کرد. وی از انجام گرفتن کارهای گروهی و اجرای پروژه‌های کاربردی مشاوران و مدیران، پیگیری، استقرار و توسعه راهبرد سازماندهی اتاق‌های فکر و گروه‌های کاری مشاوران و مدیران، تقویت ارتباط طولی و عرضی برنامه‌های کارشناسی به عنوان اقدامات در دست اجرای این منطقه نام برد و گفت: «با رویکرد بهره‌برداری از توان نیروی انسانی قصد داریم خدمات ارزنده‌تری به دانش‌آموزان ارائه کنیم.»

نگاه بخشی نداریم

«حسین بابویی»، معاون تربیت‌بدنی و سلامت آموزش و پرورش شهر تهران، نیز با تأکید بر اینکه بحث تحول در آموزش و پرورش امری انکارناپذیر است، گفت: «تحول در این حوزه، جزو اهداف متعالی نظام آموزشی کشور است.»

وی مهم‌ترین هدف آموزش و پرورش را هدایت دانش‌آموزان در جهت سیاست‌ها، اخلاق و شرایط نظام جمهوری اسلامی دانست و ادامه داد: «در حوزه آموزش شاهد فعالیت کارشناسان زیادی در زمینه پرورش، آموزش و تربیت‌بدنی هستیم و علاوه بر آن که باید برای حضور دانش‌آموزان در عرصه اجتماعی تلاش کنیم، لازم است از نظر رسیدگی به سلامت جسم، روح و روان آنان بر پایه استانداردها نیز نهایت دقت را به‌عمل آوریم.»

«بابویی» با تأکید بر اینکه آزمون و خطا در عرصه تربیت ضررهایی جبران‌ناپذیر دارد، افزود: «تنها به کمک پژوهش و با بهره‌مندی از نظر تخصصی استادان و کارشناسان زبده می‌توان از عهده تعلیم و تربیت دانش‌آموزان برآمد.»

پژوهش، کالای لوکس آموزش و پرورش

در ادامه مباحث میزگرد مذکور، «مهدی حاج اسماعیلی»، کارشناس ارشد روان‌شناسی، مدرس مراکز تربیت معلم (دانشگاه فرهنگیان) و عضو هیئت تحریریه که در حال حاضر مشغول ارائه خدمات روان‌شناسی در منطقه ۱۶ آموزش و پرورش است، نشریات رشد را به لحاظ کیفیت، دارای رتبه‌ای بالا دانست و افزود: «مجلات مذکور این حساسیت را نزد مخاطبان ایجاد کرده است که کیفیت مطالب آن را همواره بیش از سایر نشریات مورد توجه قرار می‌دهند. از این‌رو سردبیر نیز در عین حفظ رویکردی علمی، همواره به مسائل کاربردی و مبتلا به سیستم آموزشی توجه می‌کند.»

«سیدعلاءالدین اعلایی»، معاونت پژوهش اداره آموزش و پرورش منطقه ۱۶، ضمن اظهار تأسف از اینکه پژوهش در سیستم آموزش و پرورش بعضاً به کالایی لوکس تبدیل شده است، افزود: «تا زمانی که

۸، زهرا عباسی از منطقه ۹، شیرین فتحی نژاد از منطقه ۱۰، فخرالملوک برادران از منطقه ۱۱، ملیحه کوشکستانی از منطقه ۱۴، مهربان از منطقه ۱۵، میترا مایلی از منطقه ۱۶، سعید مهرآیین از منطقه ۱۷ و سمیرا وکیلی از منطقه ۱۹، ۱۳ نفری بودند که به عنوان مشاوران مجری پروژه‌های منتخب مناطق مورد قدرانی قرار گرفتند.

● مشاوران مجری پروژه‌های منتخب مناطق در دوره راهنمایی تحصیلی که با لوح تقدیر از آنان قدرانی شد نیز عبارت بودند از: فاطمه میرشکاری از منطقه ۱، معصوم حاتم از منطقه ۴، اکرم حکیمی از منطقه ۵، مریم آفاکثیری از منطقه ۶.

● در دوره متوسطه نیز اصغری از منطقه ۱، نرگس شریف از منطقه ۴، سیروس اسماعیلی از منطقه ۵، فاطمه عطار خامنه از منطقه ۶، زهره جاذبی زاده و زهرا دادآفرین از منطقه ۸، مرجان فلاح از منطقه ۹، معصومه تختی از منطقه ۱۰، اشرف طالبی، عترت الزهرا قناعت پیشه، معصومه جعفری و خیریه معتوقی از منطقه ۱۱، فاطمه فقیهی، معصومه جعفری و فریده سروری از منطقه ۱۴، اکرم رحیمی بهلولی و مریم معراجی از منطقه ۱۵، فریبا پازانی، فرحناز فرد و ناهید احمدی از منطقه ۱۶، حشمت بزرگی از منطقه ۱۷، طاهره قربانی و علی فتح علیزاده از منطقه ۱۸ و تکتیم سیفاللهی از منطقه ۱۹ تقدیر شد.

● همچنین، به پرویز رازقی از منطقه ۷، مریم حسینی و فرشته کریمی زاده از منطقه ۸، مریم نقدی و فهیمه رضایی از منطقه ۹، منصوره صانعی و اعظم السادات حسینی از منطقه ۱۳، عشرت گودرزی و سهیلا شکیبایی از منطقه ۱۵، میترا مایلی و غلامحسن حدادی از منطقه ۱۷ و مریم اوتادی از منطقه ۱۸ به عنوان مدرسان توانمندسازی دانش آموزان لوح تقدیر اهدا شد.

● جمیله عبادتی، عباس فرهادی ثابت و فخری حسن زاده به عنوان گروه بررسی آثار و ارزیابان پژوهش، پژوهش‌های ارائه شده توسط مشاوران را مورد مطالعه قرار دادند و با پرسش از مشاوران اقدام پژوهی به بررسی و دقت نظر مشاوران فعال در این حوزه پرداختند. مهم‌ترین بحثی که مورد توجه این عده قرار گرفت، افت تحصیلی دانش آموزان، دید منفی به استعداد، استرس بالا و نداشتن مهارت‌های مقابله‌ای بود.

● در نظر گرفتن طرح شاخص سلامت دانش آموزان، کنترل و انتخاب رفتار و مسئولیت‌پذیری رفتار این عده، لزوم برنامه‌ریزی دقیق تحصیلی، برقراری ارتباط مؤثر با دیگران و امیدواری به تحصیل و اشتغال آینده، همچنین بی‌ش فعال بودن تعداد قابل توجهی از دانش آموزان، به‌ویژه دانش آموزان پسر در مقطع دبستان که موجب اضطراب و بی‌توجهی آنان نسبت به درس می‌شود، نقص توجه دانش آموزان، ناباوری برخی از والدین آنان نسبت به مشکل فرزندانشان و سرانجام چگونگی تأثیر مشاوران بر دانش آموزان از جمله مواردی بود که مورد توجه گروه بررسی آثار و مشاوران قرار گرفت.

● ناهید احمدی، کارشناس ارشد مشاوره و مشاور مدرسه، در گفت‌وگویی کوتاه و اختصاصی با رشد، اظهار داشت: «اهداف همایش، ترویج پژوهش‌محوری در مدارس در زمینه مشاوره برای حل مشکلات عاطفی، رفتاری و اخلاقی است که در صورت حل نشدن، افت تحصیلی دانش آموزان را به همراه دارد.»

وی از بحران هویت و عدم سلامت عمومی دانش آموزان به‌عنوان مهم‌ترین مشکل کنونی مشاوران در مدارس نام برد و گفت: «معمولاً دانش آموزان به‌ویژه در مدارس کاردانش و هنرستان دچار افسردگی هستند و نسبت به توانایی‌هایشان دیدی منفی دارند. حتی بیشتر آنان انگیزه‌ای برای ادامه تحصیل ندارند؛ زیرا احساس می‌کنند به دلیل درک پایینشان از مطالب درسی، در این رشته تحصیل می‌کنند.»

«رضا امانی» معاون پرورشی و فرهنگی آموزش و پرورش شهر تهران، نیز با تأکید بر اینکه اهمیت عملکرد نهایی مشاوران بارها مورد توجه جدی قرار گرفته است، اظهار داشت: «باید اثر یا آثاری از عملکرد مشاوران ما در مدارس نمایان شود تا اهمیت نقش آنان در آموزش و پرورش بیشتر نمود یابد.»

وی از همایش مذکور به‌عنوان نقطه‌امیدی بر عملکرد این عده یاد کرد و گفت: «در صورتی که آگاهی و اشراف علمی در مسائل پیرامونی و معاصر نمایان شود، مشکلات موجود به بحران مدیریت تبدیل نخواهد شد؛ زیرا سازوکارهای لازم آن از پیش ایجاد شده است.»

معاون پرورشی و فرهنگی آموزش و پرورش شهر تهران از رشته «آینده‌شناسی» به‌عنوان رشته‌ای علمی یاد کرد که امروزه در برخی از کشورهای پیشرفته در حال ترویج است و افزود: «با در نظر گرفتن این مهم، می‌توان آسیب‌پذیری کمتری را تجربه کرد.»

«امانی» از تغییر باورها و تحول در سبک زندگی، به‌عنوان چالش‌های دنیای امروز یاد کرد و گفت: «از آنجا که در آموزش و پرورش نگاه بخشی نداریم، در بحث توانمندسازی نیز باید به‌گونه‌ای دقت عمل داشته باشیم که فضا و اولویت‌های ذهنی دانش آموزان را براساس فراوانی‌ها درک کنیم. در نتیجه، مهارت دانش‌آموزانمان باید ارتقا یابد و هنر هر مدرسه این است که در این زمینه برنامه‌ای درخور توجه داشته باشد.»

دریافت کنندگان لوح تقدیر

همایش اقدام‌پژوهی مشاوران و همیاری در مهارت‌افزایی دانش آموزان با اهدای لوح تقدیر به ۷۷ نفر از کارشناسان مشاوره، دبیران طرح، مشاوران مجری پروژه‌های منتخب مناطق و مدرسان توانمندسازی دانش آموزان خاتمه یافت.

● ملوک اسدی از منطقه ۱، منیژه صادق از منطقه ۶، نیسا محمودی از منطقه ۸، مردانی از منطقه ۹، حقانی از منطقه ۱۰، ایران دوست از منطقه ۱۱، نونام از منطقه ۱۲، ماهی از منطقه ۱۵، رعنا شهیاز از منطقه ۱۶، ملکی از منطقه ۱۷، ابراهیم بی‌آبی از منطقه ۱۸ و حیدری از منطقه ۱۲ آموزش و پرورش به‌عنوان کارشناس مشاوره در این مراسم لوح تقدیر خود را دریافت کردند.

● از مجموع افراد شرکت‌کننده، عباسی از منطقه ۱، کرمانی از منطقه ۵ و مریم حسینی از منطقه ۸ آموزش پرورش تهران، به‌عنوان دبیران طرح حضور داشتند که به آنان نیز لوح تقدیر اهدا شد.

● اکرم السادات موسوی از منطقه ۱، مژگان عمادی‌راد از منطقه ۴، صدیقه قلندری از منطقه ۵، سهیلا مقدم از منطقه ۶، فاطمه میرمحمدی از منطقه

سیدعلاءالدین اعلایی، معاونت پژوهش اداره آموزش و پرورش منطقه ۱۶، ضمن اظهار تأسف از اینکه پژوهش در سیستم آموزش و پرورش به کالایی لوکس تبدیل شده است، افزود: «تا زمانی که پژوهش در آموزش و پرورش مورد توجه جدی قرار نگیرد، بسیاری از اقدامات در قالب نظر باقی خواهند ماند»

احمدی، با تأکید بر ضرورت ایجاد انگیزه در دانش آموزان، گفت: «این عده، تنها در صورتی که خودشان را باور داشته باشند، می توانند برای اهداف بلندمدت و کوتاهمدتشان برنامه ریزی کنند.»

این مشاور و مدرس، از بهبود شاخص سلامت به عنوان یکی از اهداف پژوهش خود یاد کرد و گفت: «تغییرات رفتاری و عاطفی، تغییرات فیزیولوژیک روان شناختی احساس و حس ارزشمندی مهم ترین اهداف پژوهشگران در این پژوهش است.»

● «فرخناز فرد، کارشناس ارشد مشاوره و مشاور دوره متوسطه نیز در گفت و گو با رشد، از منطقه ۱۶ به عنوان منطقه ای پیشرو در اجرای طرح های پژوهشی کاربردی یاد کرد و گفت: «باتوجه به اینکه کارهای پژوهشی زمان بر و پرهزینه هستند، در صورتی که مدارس با پژوهشگر همکاری لازم را داشته باشند و بودجه ای نیز برای پژوهش لحاظ شود، بی شک انگیزه انجام دادن پژوهش، بیش از گذشته به صورت جدی و سازمان یافته ایجاد و تقویت خواهد شد.»

● غلامحسین حدادی، مدرس توانمندسازی، نیز باتوجه به مراحل اجرایی توانمندسازی روانی- اجتماعی دانش آموزان در پیشگیری اولیه از اعتیاد، در این همایش اظهار کرد: براساس پژوهش های صورت گرفته در زمینه آماده سازی و غربالگری، ارزش سلامتی، رفتار سالم، پیشگیری، تعیین هدف، تعریف سالم، سالم تر و سالم ترین، مواجهه با شرایط دشوار از سوی دانش آموزان، تصمیم گیری سالم، گام به گام، مقابله با استرس و عوامل برانگیزاننده هیجان، نقش استفاده از مهارت های ارتباطی، مخالفت و موافقت آنان، ایجاد رابطه میان فردی سالم، عوامل مؤثر در ایجاد رابطه، برقراری رابطه

سالم و هنر ابراز وجود و اظهار نظر، میزان تأثیر فشار رفتار همسالان بر آنان و هنر «نه» گفتن از جمله مسائلی بود که در این پروژه مورد بررسی قرار گرفتند. دانش آموزانی که مورد آزمایش قرار گرفتند و پس از انجام تحقیق، معدل درسی و تمایلات حضور آنان در اجتماع، افزایش یافت.

● رویکرد واقعیت درمانی بر بحران هویت و سلامت عمومی دانش آموزان دختر هنرستان های کار دانش آموزش و پرورش منطقه ۱۶ در سال تحصیلی ۱۳۹۱، افت تحصیلی دانش آموزان و دید منفی به استعداد، استرس بالا و نداشتن مهارت های مقابله ای، بررسی تأثیر مهارت جرئت آموزی گروهی بر خودکارآمدی و شیوه های مقابله با فشارهای روانی دانش آموزان مقطع راهنمایی آموزش و پرورش منطقه ۱۶ شهر تهران در سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱، اثربخشی برنامه اقتصاد ژتونی در کاهش علائم اختلال بیش فعالی- نقص توجه دانش آموزان مقطع ابتدایی و پرورش منطقه ۱۶، تأثیر تفکر انتقادی بر رشد اعتقادی دانش آموزان و اثربخشی مشاوره گروهی با رویکرد واقعیت درمانی بر بحران هویت و سلامت عمومی دانش آموزان دختر هنرستان های کار دانش آموزش و پرورش منطقه ۱۶ تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ برخی از پروژه های گروه های کاری مشاوران و مدیران منطقه ۱۶ بودند.

